

SPOROČILA ZSSS OB 28. APRILU 2021, MEDNARODNEM DELAVSKEM SPOMINSKEM DNEVU¹ IN SVETOVNEM DNEVU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU²

28. april je mednarodni dan spomina, žalovanja in akcije za delavce, ki so bili v preteklem letu ubiti, invalidizirani, poškodovani ali so poklicno oboleli na svojem delovnem mestu.

Geslo 28. aprila je: »Spominjaj se mrtvih, bori se za žive!«

Žalujemo za vsemi v letu 2020 umrlimi zaradi nezgod pri delu in poklicnih boleznih in njihovim družinam in sodelavcem izražamo sožalje!

**ZSSS in ETUC sporočata delavcem ob 28. aprilu 2021:
«Varnost in zdravje pri delu sta tvoja pravica!«³**

¹ Od leta 1996 se Mednarodna konfederacija sindikatov (ITUC) in z njo sindikati po vsem svetu na 28. april, Delavski dan spomina in žalovanja spominjajo na delovnem mestu poškodovanih in umrlih delavcev. Glej [povezavo!](#)

² 28. april je Mednarodna organizacija dela (ILO) leta 2003 razglasila za mednarodni dan varnosti in zdravja pri delu za promocijo preprečitve poškodb pri delu in poklicnih boleznih. Glej [povezavo!](#)

³ Glej celotno sporočilo ETUC ob 28. aprilu 2021 na tej [povezavi!](#)

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) od leta 2003 na 28. april objavi uradno statistiko o varnosti in zdravju pri delu v preteklem letu, oceni razmere in pozove odgovorne k ukrepanju za zaščito poklicnega zdravja delavcev. V letu 2020 je bilo v Sloveniji po podatku IRSD 17 smrtnih nezgod pri delu. Ni pa realnega uradnega podatka IRSD o tem, koliko ljudi je umrlo zaradi posledic poklicnih bolezni. Po ocenah na podlagi mednarodnih primerjav pa v Sloveniji samo zaradi poklicnega raka letno umre 400 ljudi.

Sindikati in delavski zaupniki za varnost in zdravje pri delu imamo pomembno vlogo v sistemu varnosti in zdravja pri delu. Vsakdo, ki dela in mu je mar za lastno zdravje in varnost, se naj zato včlani v sindikat in preveri, če je pri njegovem delodajalcu delavski zaupnik izvoljen. Sindikat lahko doseže volitve delavskega zaupnika in da ga delodajalec upošteva.

Sporočila ZSSS ob 28. aprilu 2021, mednarodnem delavskem dnevu spomina in žalovanja:

- 1. Medicina dela naj postane javna služba:** Pandemija COVID-19 je razkrila, da so tudi za Slovenijo upravičeni [pozivi Mednarodne organizacije dela \(ILO\) ob 28. aprilu 2021](#), da je potrebno nacionalne sisteme varnosti in zdravja pri delu krepiti, da bodo odporni v času krize. Medicina dela mora v Sloveniji tržiti svoje storitve in je zato finančno odvisna od delodajalcev. Predsedstvo ZSSS je 29. maja 2020 ugotovilo, da medicina dela v prvem valu epidemije ni zadovoljila potreb in pričakovanj in zato zahtevalo sistemsko prenovu medicine dela, ki naj postane javna služba.
- 2. Varnost in zdravje pri delu na daljavo:** V letu 2020 so se zaradi epidemije množično uveljavile nove oblike dela, kakršne so delo na daljavo s pomočjo IK tehnologije, delo preko spletnih platform in na lokacijah delodajalca novi ukrepi za preprečevanje širjenja okužb na delovnem mestu. Zaradi dela na daljavo se je izbrisala meja med delovnim in zasebnim časom zaposlenih. Nove oblike dela zahtevajo, da se na novo opredeli odgovornost delodajalca za zagotavljanje varnega in zdravega dela na daljavo in pravica delavca do odklopa za omejitev trajanja delovnega časa na 8 ur dnevno.
- 3. Digitalizirano zbiranje podatkov o varnosti in zdravju pri delu na nacionalni ravni:** Podatki o fizikalnih, kemičnih, bioloških in psihosocialnih obremenitvah na delovnih mestih in rezultati preventivnih zdravstvenih pregledov so še vedno nedostopni v arhivih delodajalcev in njihovih izvajalcev medicine dela. Državni organi, pristojni za sistem varnosti in zdravja pri delu, zato nimajo zadostnega vpogleda v stanje pri delodajalcih in s tem za pravočasno ukrepanje in pripravo predpisov za zaščito zdravja zaposlenih. Za učinkovito politiko varnosti in zdravja pri delu mora država na nacionalni ravni vzpostaviti digitalizirano zbiranje nabora podatkov o obremenitvah na delovnih mestih in o anonimizirani statistiki preventivnih zdravstvenih pregledov.

4. **Ministra za zdravje in za delo naj končno sprejmeta Pravilnik o poklicnih boleznih:** V letu 2021 beležimo okroglih 30 let, odkar v Sloveniji nimamo predpisa oziroma pravilnika, ki bi določal pravno veljaven postopek verifikacije poklicnih bolezni. Kljub ratificiranim konvencijam ILO so zato kršene pravice poklicno obolelih delavcev. Edina izjema so azbestne poklicne bolezni. Za sprejem pravilnika o poklicnih boleznih sta pristojna minister za zdravje in minister za delo. Pozivamo ju, naj v letu 2021 po izvedenem socialnem dialogu v Ekonomsko-socialnem svetu končno sprejmeta Pravilnik o poklicnih boleznih!

Pripravila: Strokovna služba ZSSS za varnost in zdravje pri delu

PRILOGA z izborom uradne statistike o poškodbah pri delu in poklicnih boleznih v 2020:

Epidemija COVID-19 je v letu 2020 v razmerah, ko je eden od treh delal od doma in ko je na ostalih delovnih mestih bila potrebna posebna previdnost, jasno razkrila pomen varnosti in zdravja pri delu za življenje in smrt. Zaradi COVID-19 je v Evropski uniji v letu 2020 namreč umrlo 530.000 ljudi in nešteto med njimi se jih je okužilo na delovnem mestu. V preteklem letu pa je v EU zaradi poklicnega raka ter drugih poklicnih bolezni in nezdod pri delu umrlo preko 100.000 ljudi.

In kako je bilo v letu 2020 v Sloveniji? Zahvaljujemo se pristojnim državnim organom in institucijam socialnih zavarovanj, ki so nam posredovali svojo statistiko in odgovore za leto 2020! V prilogi navajamo povzetke, celotne podatke pa si lahko ogledate na [naslednji povezavi](#).

Inšpektorat RS za delo (IRSD):

V letu 2020 so delodajalci na IRSD prijavili:

1. 3 poklicne bolezni,
2. 13.938 nezgod pri delu (podatek brez poškodb na poti na in z dela) – od tega:
 - a. 5.503 nezgod pri delu zaradi okužb COVID-19 na delovnem mestu⁴ - od tega:
 - 71,4 % v zdravstvu in socialnem varstvu,
 - 15,1 % v javni upravi in obrambi,
 - 6,5 % v dejavnosti izobraževanje,

⁴ V Sloveniji se okužba COVID-19 šteje kot nezgoda pri delu in ne kot poklicna bolezen.

- 1,9 % v predelovalnih dejavnostih.
- b. 8.435 drugih nezgod pri delu – od tega:
 - 7.971 lažjih nezgod pri delu,
 - 442 težjih nezgod pri delu,
 - 5 kolektivnih nezgod pri delu,
 - 17 smrtnih nezgod pri delu,Prijavljenih je bilo 42 nevarnih pojavov.
3. Ukrepi IRSD v 2020 na področju varnosti in zdravja pri delu:
- a. 7.016 inšpekcijskih nadzorov,
 - b. 4.267 upravnih in prekrškovnih ukrepov – od tega,
 - 1.665 ureditvenih odločb,
 - 227 prepovednih odločb (od tega 57 odločb s prepovedjo opravljanja dela zaradi neposrednega ogrožanja življenja delavcev)
 - c. 2.602 ukrepov v prekrškovnih postopkih – od tega:
 - 864 z odločbami o prekršku
 - 264 z izrečeno globo
 - 600 z izrečenim opominom
 - 562 s plačilnimi nalogi
 - d. 652 opozoril po ZIN
 - e. 524 opozoril po ZP-1.
4. Ugotovljeno je bilo skupaj 10.189 kršitev – od tega:
- 2.501 kršitev v zvezi z ocenjevanjem tveganj in izdelavo izjave o varnosti z oceno tveganja,
 - 1.454 kršitev glede urejenosti in varnosti delovnih mest na prostem,
 - 1.335 kršitev glede zagotavljanja zdravstvenega varstva delavcev,
 - 919 kršitev glede usposabljanja delavcev za varno opravljanje dela,
 - 837 kršitev glede zagotavljanja osebne varovalne opreme.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) – vir NIJZ:

V letu 2020 je bilo primerov bolniške odsotnosti, ko je bilo denarno nadomestilo za čas bolniške odsotnosti izplačevano v breme delodajalca ali v breme ZZZS (s številom izgubljenih delovnih dni):

- 1. zaradi poškodbe pri delu:
 - a. v breme delodajalca: 17.646 primerov (284.343 izgubljenih dni)
 - b. v breme ZZZS: 3.667 primerov (368.189 izgubljenih dni)
- 2. zaradi poklicne bolezni:
 - a. v breme delodajalca: 21 primerov (266 izgubljenih dni)
 - b. v breme ZZZS: 3 primeri (949 izgubljenih dni)

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ):

Invalidske komisije so v letu 2020 izdale izvedenska mnenja za delovno invalidnost, ki je posledica:

1. Poškodbe pri delu: 315 izvedenskih mnenj o delovni invalidnosti. Prevladujejo poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov, sledijo pa bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva ter dejavniki, ki vplivajo na zdravstveno stanje in na stik z zdravstveno službo:
 - 39 prva kategorija,
 - 29 druga kategorija,
 - 244 tretja kategorija,
2. Poklicne bolezni: 16 izvedenskih mnenj o delovni invalidnosti na podlagi poklicne bolezni. Prevladujejo bolezni dihal, sledijo bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva:
 - 2 prva kategorija,
 - 2 druga kategorija,
 - 12 tretja kategorija.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) – azbestne bolezni:

Sedež Komisije za odpravljanje posledic dela z azbestom je na MDDSZ. V letu 2020 je zasedala osemkrat. Prejela je 88 in obravnavala 75 zahtevkov iz let 2019 in 2020 za izplačilo odškodnine iz naslova poklicne bolezni zaradi izpostavljenosti azbestu in za priznanje invalidske pokojnine pod ugodnejšimi pogoji. Pozitivno je odločila v 62 primerih in priznala naslednje poklicne azbestne bolezni: 14 plakov, 15 azbestoz in 30 mezoteliomov oziroma rakov. Komisija je v letu 2020 prejela 3 zahtevke za priznanje invalidske pokojnine pod ugodnejšimi pogoji in pozitivno odločila v vseh treh primerih. Skupno je bilo priznано odškodnin/pravic za 1.195.571,91 evrov.

Ministrstvo za zdravje (MZ):

Ministrstvo za zdravje je leta 2017 začelo pripravljati nov Pravilnik o poklicnih boleznih, ki naj bi urejal poklicne bolezni in dela, na katerih se pojavljajo te bolezni, način ugotavljanja, potrjevanja in prijavljanja poklicnih bolezni, vstop v sistem in vstopne dokumente za začetek postopka, plačnika postopkov ugotavljanja in potrjevanja poklicne bolezni ter pogoje ob katerih se bolezni šteje za

poklicno bolezen. Žal še ni bil sprejet novi ZZVZZ-1, ki bi podal tudi razširjeno zakonsko podlago za sprejem Pravilnika. Ministrstvo podpira prizadevanja za ureditev področja na jasen, pregleden ter učinkovit način za ugotavljanje, potrjevanje ter prijavljanje poklicnih bolezni tudi z vidika zagotavljanja varnega in zdravega dela na delovnih mestih. Novi pravilnik, ko bo sprejet, bo omogočil detekcijo poklicnih bolezni tudi kot prepoznaven kazalnik stanja varnosti in zdravja pri delu pri konkretnem delodajalcu in v posamezni dejavnosti za potrebe usmerjenega nadzora inšpektorata za delo.

Statistika o pogostnosti posameznih poklicnih bolezni v Sloveniji je dostopna v angleščini pri EUROSTAT na [tej povezavi](#). Pet najpogostejših poklicnih bolezni v Sloveniji je:

Šifra diagnoze	Poklicna bolezen	Odstotek
L23	Alergični kontaktni dermatitis	67 %
C45	Mezoteliom	13 %
J45	Astma	6 %
C34	Maligna neoplazma bronhijev in pljuč	4 %
J61	Pnevmokonioza zaradi azbesta in drugih mineralnih vlaken	4 %